

REFERENTIEWERKEN

Manfred Pfister, *The Theory and Analysis of Drama* (translated from the German by John Halliday), Cambridge University Press, 1988, 339 pp., £ 40 (ISBN 0521 32060 7); paperback : 1991, £ 12.95

Martin Banham (ed.), *The Cambridge Guide to World Theatre*, Cambridge University Press, 1988, 1104 pp., £ 30 (ISBN 0521 26595 9)

Oscar G. Brockett, *History of the Theatre*, Allyn and Bacon, Boston & London, 1991⁶, 675 pp.

Manfred Pfisters *Das Drama* is een bekend theoretisch werk dat in 1977 verscheen. Dit rijke en compacte boek is sedertdien een der belangrijkste instrumenten geworden voor de studie van drama en theater. Het is daarom verheugend dat het werk nu ook in een Engelse, enigszins aangepaste versie, beschikbaar is. Men zou dit bijzonder systematisch opgebouwde werk als een soort poëtica van het drama kunnen beschouwen. Pfister houdt echter ook steeds rekening met het multimediale karakter van het genre. De eenheid van drama — in de stricte zin — en theater wordt a.h.w. impliciet geaccepteerd.

Het boek vertrekt van een duidelijk en handig communicatiemodel. Het onderscheid tussen het externe en het interne communicatiesysteem geeft een goed inzicht in het specifiek dramatische en werkt verder door in latere uiteenzettingen (zoals b.v. bij het definiëren van dramatische ironie of bij het onderscheid tussen de verschillende functies van dramatische taal). Dit communicatie-model wordt aangevuld door een duidelijk schema van alle in het theater werkzame codes.

De grote verdienste van Pfisters werk is de volledigheid en overzichtelijkheid. De neo-Aristotelianse bedoeling om alle ingrediënten van het genre in een systematisch geheel samen te brengen belet Pfister niet om ook geregeld interessante historische of sociologische aspecten in compacte vorm te behandelen.

Bij een dergelijk alomvattend referentiewerk kan men slechts kritische kanttekeningen maken die een kwestie van accenten of persoonlijke benadering zijn. De opbouw van het eerste hoofdstuk verraadt m.i. zekere vooroordelen. Zo vertrekt Pfister van het communicatie-model voor narratieve teksten en duidt vervolgens het verschil aan met dat voor dramatische teksten. Pas daarna behandelt hij het drama als multimediaal genre en geeft hij een overzicht van alle codes en kanalen. De geschreven tekst is dus blijkbaar ook hier het

uitgangspunt. Bovendien blijkt Pfister — onder invloed van Peter Szondi ? — het "absolute" drama als norm te beschouwen waarvan andere vormen zoals "episch drama" als afwijkend worden gezien. Ook de behandeling van categorieën zoals "story" en "plot" b.v. lijkt niet relevant voor hedendaagse vormen van beeldend theater.

Pfisters boek is geen gemakkelijke lectuur. Men moet het dan ook vooral beschouwen als een studie- en referentiewerk, waar men zelden tevergeefs een beroep op zal doen. Het bevat bovendien een uitstekende bibliografie. Terloops wil ik aanstippen dat op p. 299 in noot 33 naar een werk van A.J. Cook verwezen wordt dat ik niet in de bibliografie kon terugvinden.

Enkele jaren geleden reeds verscheen *The Cambridge Guide to World Theatre*, uitgegeven onder leiding van Martin Banham. Dit is een handige en mooi uitgegeven encyclopedie voor drama en theater in één volume. Terwijl vroegere publikaties van die aard vaak vooral op het geschreven drama afgestemd waren, legt dit werk veel meer de klemtoon op theater als totaliteit. Behalve artikels over auteurs vindt men hier ook informatie over acteurs, regisseurs, decorateurs, enz.

Het woord "world theatre" in de titel is volkomen verantwoord. Het is inderdaad een opvallend aspect van dit nieuwe referentiewerk dat veel aandacht aan het theater van buiten de westerse wereld en aan relatief verwaarloosde onderwerpen gewijd wordt (b.v. "ethnic theatre" in de Verenigde Staten, "animals in performance", vuurwerk...).

Een tweede kenmerk van dit werk is dat ook vormen van volkstoneel, entertainment, cabaret, aan bod komen. Vooral op dit terrein is de consistentie in de keuze van wat opgenomen wordt, echter vaak zoek. Jacques Brel en Georges Brassens worden opgenomen; Toon Hermans b.v. niet.

Verder biedt deze *Guide* ook een aantal langere artikels gewijd aan onderwerpen zoals censuur, kritiek, enz.

Zoals vaak in dergelijke buitenlandse referentiewerken is men ook hier verbijsterd over bepaalde lacunes inzake het theater in de Nederlanden. Zo wordt het Vlaamse Volkstoneel niet behandeld! Ook Herman Teirlinck, Herwig Hensen en zelfs Frenand Crommelynck zal men hier tevergeefs opzoeken. Dit belet niet dat deze *Guide to World Theatre* in het algemeen een nuttig en up-to-date naslagwerk is.

Graag vestigen wij de aandacht op de zesde, herwerkte editie van Oscar G. Brocketts *History of the Theatre*. Dit is een traditioneel, uitvoerig en betrouwbaar overzicht van het westerse theater. De auteur is zich ten volle bewust van de complexiteit van het medium en tracht zoveel mogelijk alle aspecten van het theater in zijn chronologisch verhaal te betrekken. De dramatische literatuur wordt soepel in het geheel geïntegreerd.

Brocketts overzicht brengt een grote hoeveelheid informatie samen, zonder te vervallen in een encyclopedische aanpak. Alleen in de hoofdstukken gewijd aan de recente geschiedenis had de auteur misschien meer aandacht aan belangrijke stromingen kunnen wijden. Het boek maakt ook gebruik van de nieuwste publikaties en ontwikkelingen. Zo geeft Brockett in het hoofdstuk over het Elizabethaanse theater ook enige informatie over de nieuwe archeologische bevindingen in verband met *The Rose* en de *The Globe*.

Een bijzonder kenmerk van het boek is dat de auteur ook aandacht vraagt voor de problemen van de theatergeschiedenis en voor de veranderende inzichten. Elk hoofdstuk wordt afgerond met een aparte beschouwing getiteld "Looking at Theatre History" waarin ook verschillende interessante citaten uit historische teksten gegeven worden.

Eén punt van kritiek moet ons ook hier van het hart : de schromelijke verwaarlozing van de Lage Landen. Alleen het rederijkerstoneel en — heel eventjes — Hollands Gouden Eeuw krijgen hun plaats in dit overigens degelijke en leesbare naslagwerk.

Jozef DE VOS